

Hurton v Suldna ni samo župnik, ampak tudi šef gorske reševalne službe. Zdaj je star 69 let, »ta čas imam majhne težave s koleni, toda še pred kratkim sem se karseda potrudil, da sem sodeloval pri vsaki večji reševalni akciji«.

OBJEKTIVNO NEVARNO PLANINSTVO

Tukaj velja nenapisano pravilo, ki bi ga bilo mogoče oblikovati nekako takole: vsak sme v gorah umreti, vsakega profesionalca lahko doleti, četudi je še tako dober. To ni nobena sramota, nasprotno, prej junaška smrt. Toda če gre za lahkomiselnost, za nestrokovnjaško početje, potem to ni več usoda. Hurton se, na primer, jezi zaradi tega, ker se marsikateri njegov župnjski kolega pri njem v gorah pojavi z nižinskimi čevlji in neustrezno telesno pripravljen, »na Königsspitze pa hočejo, nekateri celo z navidez šaljivo pripombo, da bo Bog že pazil nanje«. »Najraje bi v takih primerih,« pravi, »poklical škofa, ki naj bi take ljudi, prosim lepo, trdno priklenil v njihov dolinski dom.«

Reinhold Messner pripoveduje o dnevu, ko so se letos na Königsspitze dogajale nesreče. Tudi on je bil na poti z neko televizijsko skupino na bližnjem Ortlerju. Imel naj bi neprijeten občutek, »bilo je tako toplo, mnogo pretoplo. Najprej sploh nisem hotel iti, potem pa se je obrnil veter in sem šel«. Njegova tura je bila v takih vremenskih razmerah mnogo lažja kot pot na Königsspitze. Ali bi ta avgustovski dan šel na Königsspitze?

Ali bi v tem primeru nemara zadelo tudi njega? Messner noče reči, da bi se obnašal bolje, kajti gorskega vodnika, ki je zgrmel v globino, je dobro poznal in ga je zelo cenil kot »izkušenega moža«. Pojasniti hoče, kaj pomeni iti v visokogorje: vedno je treba dobro opazovati vreme in se glede na to odločiti, ali naj bi ta dan šel ali ne, turo je treba prekiniti in se nenadoma obrniti, če človek ugotovi, da nekoliko nenavadno piha ali da se hoče sneg plaziti. In prav tega novi tip planinca ne dojame, pravi. To so ljudje, ki se odločijo oditi na pot nekega določenega dne, da bi sami sebi menda nekaj dokazali. Za tem je ideologija, da je vse mogoče, le prav se je treba organizirati, k vsemu temu pa seveda spada prenosni telefon v nahrbtniku, »ki pa seveda nič več ne pomaga, ko človek zdrsne in je mrtev«. Pravi, da so za nesreče vsaj nekoliko kriva tudi planinska društva, ki si članstvo pridobivajo na svojo stran tudi tako, da težavne smeri v gorah opremljajo z vedno novimi klini in jeklenicami. »Vendar v gorah ni stoođotne varnosti, vedno obstaja nekakšno tveganje, in kolikor manj je človek izkušen, toliko večje je tveganje.« Messner pravi, da se bo število mrtvih spet zmanjšalo šele takrat, ko bodo tudi planinska društva pogosto poudarjala, kako nevarno je planinstvo in da vsakdo ne more priti kamorkoli v gore.

OPOZORILA IN PREPOVEDI

Planinska koča Schaubach. Iz Suldna se je tja mogoče

Spomenik Vanji Furlanu

Pri planinskem domu na Gospodični na Gorjancih je PD Novo mesto 15. avgusta 1997, na prvo obletnico smrti, odkrilo spomenik **Vanji Furlanu**. Portret je delo akademske kiparke **Dragice Čadež-Lapajne**. Odkritje je bilo za množico obiskovalcev lep planinski in kulturni dogodek. Priložnostni govor je imel podpredsednik Planinske zveze Slovenije in načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva **Tone Škarja**, ki je dejal:

»Odkrivati spomenik tridesetletnemu fantu je po svoje nenavadno in tudi tragično. Trideset let pomeni življenje v polnem vzponu, torej šele konec začeta. A če je vzpon strm, potem je tudi pri tridesetih letih višina že velika.

Pretečeni čas po nesreči nam že dovoli trezen pogled na življenje Vanje Furlana. Ne moremo drugače, kot da ugotovimo in priznamo, da je Vanja storil dejanja, ki imajo trajno vrednost in ki večajo ugled in slavo Slovenije v svetu. Za dejanja trajne vrednosti je spomenik le skromna — mrtvemu celo nepotrebna — oddolžitev. Namenjen je bolj nam, morda za spodbudo, da je treba početi tudi stvari presežne vrednosti, ne le enostavno reprodukcijo. Morda so spomeniki bolj dokaz, da se zavedamo, kaj vse opredeljuje razvit narod, ki bo morda kdaj postal celo nacija.

Gore so s slovenstvom močno povezane. Bile so pribežališča pred nasilniki, bile so opora odporu, bile so zibelka bajk in bile so prostor molitev in razodetij. Iz vseh teh nitk je stkana že dvesto let stara vrv slovenskega alpinizma, ki ji je sledil in jo vlekla naprej tudi Vanja.

Da je bil samostojno iščoč duh, ne suženj modnih trendov, je pokazala že njegova prvenstvena smer v severni steni Nesthorna, zelo skriti, zelo samostojni in zelo nenavadni gori v Bernskih Alpah zelo daleč od množic Chamonixa, Zermatta in podobnih alpskih zbiralšč. Ali pa vzhodna stena Monte Rose, najvišja stena v Alpah, in — ker je odprta tja v lombardsko ravnino — prav himalajsko vesoljska. Veliko dejanje, potegniti v tem prostranstvu visečega ledu črto, ki nosi ime naših alpinistov in naše dežele! In podobno v Kanadi ter v čarobnih novozelandskih Alpah. Prav ob Novi Zelandiji je treba omeniti njegovo fotografijo. Bil je umetnik, list njegove Nove Zelandije v koledarju »Slovenski alpinizem 1995« je živ dokaz, da je znal najti dušo dežele.

Himalaja mu je pustila in dovolila, da se je izsolal v njenega osvajačca. Dovolila mu je dozoreti v stenah Ama Dablama, Kumbakarne in Anapurne. Navidez porazi, a vsakokrat je toliko pridobil, da se mu je nazadnje odprlo na najlepši mogoč način. Najprej severna stena Siniolčuja, ene od najlepših gor na svetu. Ta lepa strazarka Kangčendzenge, boginja Sikima, je bila cilj in vrh neke zelo lepe odprave spomladi leta 1994. Še isto je-

pripeljati z žičnico. Dva ducata ljudi je tam pri malici. Jedo in pijejo, ponuja se jim pravljíčen pogled na številne tritisočake, med njimi na 3859 metrov visoko Königsspitze, na skalne stene in ledenike. Prav gotovo je to idíla, hkrati pa tudi čisto drugačen svet, ki ga prav vsakdo pač ne more spoznati od blizu. Resda ni nikjer tabel s prepovedmi ali svarili, naj ljudje ne bi hodili po nekaterih poteh ali šli v nekatere smeri. Zato ljudje kar gredo in zaradi tega nikogar nič ne skrbi. Po informacijah tujskoprometnega urada iz koč Schaubach ni niti ene same lahke sprehajalne poti. Kdor se znajde tam, mora vedeti, kaj dela. Toda ali to res vsi vedo? Pravkar so se trije starejši ljudje, dva moška in ena ženska, obuti v bele superge in s plastičnimi vreckami prek ramen, odpravili na pot, in sicer nekam proti Königsspitze. Dobro, najverjetneje se bodo kmalu obrnili — toda kdo ve? »Max,« sprašuje ženska, »ali morda veš, kako se imenuje ta gora?« Ne, odgovori moški. Ah, pravi ženska, saj je vseeno!

Ernst Reinstadler stoji pred koč Schaubach in pravi: »Ljudi je treba pustiti, da gredo, kamor hočejo. Vse drugo nima nobenega smisla.« Teh besed ne naslovi na trojico odhajajočih gorskih popotnikov, ampak to pove kar tako, na splošno, in sicer na tak način, da ne bi bilo mogoče razumeti, ali je ta mož prej filozof ali pa bolj Južnotirolec, ki morda vsak dan trikrat pove kakšen tak stavek, drugega pa nič. Reinstadler, starejši, suhljat mož s sivo prepredenimi brki, je bil dolga leta gorski

vodnik, zdaj pa je oskrbnik koč Schaubach. Doma je iz okolice in je vse življenje živel tukaj. Njegova najljubša gora je Ortler, »tam zgoraj sem bil gotovo že kakšnih 600-krat«. Pravi, da nerad veliko govori, »vsi bi radi zdaj z menoj razpravljali o nesreči na Königsspitze. Kaj pa naj rečem? V gorah občasno pač kaj pade dol.«

Prav gotovo, pripomni, naj bi se zadnje čase marsikaj spremenilo, »vedno več gostov pride, ki si dovolijo mnogo preveč. Do skrajnosti se precejnujejo, včasih lahko le zmajujem z glavo«. Tudi za gorske vodnike je včasih nevarno, »takšne ljudi imaš potem na vrvi. Prepričan sem, da bi vodnik sam na Königsspitze imel priložnost, da se reši. Toda na vrvi je imel dve ženski ...« Reinstadler obmolne in pokaže proti nebu. Modro nebo, skoraj brez oblakov, pa pravi: »Danes bo še nevihta.« Zakaj misli tako? »Tak veter piha,« pravi.

CIRKUS Z NEMCI

Olaf Reinstadler, daljni sorodnik oskrbnika planinske koč, mož iz gorske reševalne službe, pripoveduje spodaj v vasi o Nemcih. »Ti so že nekaj posebnega,« pravi, »ti si nekaj zapičijo v glavo in prav to morajo potem tudi izpeljati. Nič si ne pustijo reči, vse vedo bolje. Svetujem jim,« pravi, »naj začnejo z lažjimi turami in nato leto za letom nadaljujejo z vse težavnejšimi. Vendar so to besede v veter. Vsi hočejo kar takoj prestopiti vse svoje meje.« Številni rezervirajo prenočeva-

Kip Vanje Furlana na Gospodíni na Gorjancih

Foto: Anton Furlan

sen je sam in prvi preplezal severozahodno steno Langšiše Ri v Langtanški Himalaji. Vzpon je bil eden izmed največjih dogodkov svetovnega alpinizma. Poldrugo leto kasneje — spomladi leta 1996 — sta s **Tomažem Humarjem** poravnala zelo star dolg Vanje in njegovih kolegov. Preplezala sta severozahodno steno Ama Dablama, z ledom zalikano navpično in previsno skalovje. Prav v tej steni se je pokazalo, da je bilo za Himalajo treba dozoreti. Čeprav isto steno je Vanja zdaj videl in se je tudi lotil povsem drugače kot pred leti. Skupaj s Tomažem sta za Ama Dablam prejela »Zlati cepin«, najvišje svetovno priznanje v alpinizmu.

Ponavljam: Slovenija je na geografskem zemljevidu sveta majhna država, na političnem je skoraj ni, a na alpinističnem je velesila. K temu je Vanja Furlan dal pomemben prispevek. Zaradi njegovega alpinizma več ljudi pozna Slovenijo, in to izključno v dobrem smislu. Imajo nas za visoko razvito nacijo. Spomenik torej ni toliko oddolžitve Vanji kot večni opomin nam, pogosto malodušnim in drobnjakarskim Slovincem, da smo lahko najmanj enakovredni prebivalci razvitega sveta, če le hočemo. Kajti če hočemo, tudi zmoremo. To nam je dokazal tudi Vanja Furlan. Za to je potreboval le trideset let življenja in v tem smislu je živel dlje kot večina Slovencev.

Zato spomenik in zato — slava mu.«